

Aanvulling DOC 9 (b)

Dienst Landelijk Gebied
Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20003, 3502 LA Utrecht

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Team Natuur
t.a.v. ir. [REDACTED]
Postbus 19530
2500 CM Den Haag

Datum 02 DEC. 2014
Betreft Ecologisch advies

Geachte heer [REDACTED]

Hierbij ontvangt u het ecologisch advies van Dienst Landelijk Gebied over de aanvraag **Windturbine HHSK Capelle aan den IJssel** met aanvraagnummer FF/75C/2014/0132, van Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.

Op basis van dit advies voorziet DLG ten aanzien van de gewone dwergvleermuis **geen** belemmeringen om het project uit te voeren met inachtneming van de beperkingen en voorwaarden.

0. Aanvraaggegevens

Soort aanvraag: NIEUWE ONTHEFFINGSAANVRAAG.

Doel: Exploitatie van één windturbine.

Werkzaamheden: De activiteit ziet sec toe op de gebruiksfase van één windturbine. In relatie tot de aanlegfase zouden geen belemmeringen zijn.

Ligging plangebied: Het plangebied waarop de ontheffingsaanvraag van toepassing is betreft het terrein van de afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI) aan de Riviumpromenade te Capelle aan den IJssel. De locatie waar de turbine wordt geplaatst is weergegeven door middel van figuur 2 als opgenomen op bladzijde 4 van het bij de ontheffingsaanvraag aangeleverde Activiteitenplan (Janssen, 2014).

Soorten en verbodsbepalingen waarvoor ontheffing is aangevraagd:

Zoogdieren

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*); art. 9*

* Met uitzondering van de verbodsbepalingen 'vangen', 'bemachtigen' en 'met het oog daarop opsporen'.

**Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving**
Tilburg

Prof. Cobbenhagenlaan 125
5037 DB Tilburg
Postbus 1283
5004 BG Tilburg
www.dienstlandelijkgebied.nl

Contactpersoon

[REDACTED]
**Medewerker Subsidies & Advisering
Natuurwetgeving**

T
M
F

Onze referentie
PGSAN2/2014/JvA/EHK

Uw referentie
FF/75C/2014/0132

Bijlagen
1

Zoogdieren

- **Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)**

Datum

1. Onderzoeksmethode en resultaten

Het ecologisch onderzoek naar aanwezigheid en verspreiding van de aangevraagde soort(en) in het plangebied is **voldoende**.

Op het terrein van de AWZI waar de windturbine wordt gerealiseerd is in 2013 veldwerk verricht. Dit door op vier verschillende onderzoeksmomenten middels batdetectoren type Pettersson D240x op potentieel geschikte locaties te bepalen wat het belang is van het gebied voor vleermuizen in termen van verblijfplaats, foerageergebied en vliegroute. Dit onderzoek heeft onder gunstige weersomstandigheden (o.a. droog en weinig wind) plaatsgevonden in de avonduren van 4 juni, 4 juli, 27 augustus en 16 september.

In het plangebied zijn tijdens het veldonderzoek twee vleermuissoorten waargenomen; de gewone en de ruige dwergvleermuis. Verblijfplaatsen op het terrein van de AWZI zijn tijdens het betreffende onderzoek niet aangetroffen. Deze conclusie wordt mede getrokken gezien ook het late tijdstip waarop de dieren in het plangebied verschenen. Een bomenrij aan de westzijde van het terrein fungeert als (onderdeel van een) vliegroute voor de gewone dwergvleermuis. Op 4 juli werden hier zes passerende dieren geteld. Het terrein van de AWZI fungeert voorts als foerageergebied voor de beide soorten. De dieren foerageren hier tussen de gebouwen en installaties, met name aan de oostzijde van het terrein.

Het gedurende de vier veldbezoeken totaal aantal waargenomen dieren betrof vijftig, waarvan respectievelijk 45 gewone dwergvleermuizen en 5 ruige dwergvleermuizen. Dit komt neer op ongeveer zeven vleermuiswaarnemingen per uur (totaal 7 uur onderzoek), hetgeen door betrokken onderzoekers als zeer laag wordt ervaren (zelfs in vergelijking met intensief gebruikt open agrarisch gebied). Dit suggereert mogelijk ook dat het terrein als foerageergebied voor vleermuizen niet van grote waarde is.

Het onderzoek is enkel op grondhoogte uitgevoerd en heeft nadrukkelijk niet op gondelhoogte uitgevoerd (wat bij windturbines wel frequent wordt toegepast). Dit werd in onderhavig geval redelijkerwijs niet mogelijk geacht. Wel zijn batdetectoren ingezet, waarmee volgens de onderzoekers een goed beeld van de lokale aanwezigheid van vleermuizen is gegeven. Er bestaat volgens de onderzoekers bovendien een goed verband tussen vleermuisactiviteit gemeten vanaf de grond met een batdetector (tot enkele tientallen meter hoogte) en activiteit op gondelhoogte, ook in het trekseizoen. Dat wil volgens de onderzoekers zeggen dat het uit te sluiten is dat als vanaf grondniveau weinig activiteit wordt gemeten, zoals in onderhavig geval, dit op gondelhoogte veel groter zal zijn. Voor ruige dwergvleermuis is bekend dat een dergelijke activiteit

meestal een gradiënt vertoont met afnemende activiteit met toenemende hoogte. Op basis van literatuur over onderzoek naar vlieggedrag van vleermuizen en bevindingen over het effect van windturbines in relatie tot vleermuizen kunnen op basis van het veldonderzoek naar aanwezigheid volgens de onderzoekers met zekerheid conclusies worden getrokken over het risico op aanvaringslachtoffers onder ruige dwergvleermuizen.

2. Mitigerende maatregelen aanvrager

U stelt geen specifieke mitigerende maatregelen voor ten aanzien van de gewone dwergvleermuis. Alhoewel u het voorzienbare risico op slachtoffers onder deze soort niet kunt uitsluiten, gaat het 'slechts' om 0-1 slachtoffers op jaarbasis en tevens om slechts één windturbine. Daarom acht u het maximale effect van eventuele mitigerende maatregelen (zoals een stilstandvoorziening) verwaarloosbaar klein en bovendien in onderhavig geval onredelijk bezwarend.

DLG is hiermee akkoord. Er is in onderhavig geval in alle redelijkheid geen maatregel denkbaar die het risico op (voorzienbare) aanvaarslachtoffers geheel kan wegnemen. Daarbij komt dat voor een locatie is gekozen die voor vleermuizen per saldo weinig interessant is (op basis van de waargenomen aantallen). Ook dit is in wezen als een mitigerende maatregel aan te merken.

3. Aanvullend voorgestelde mitigerende maatregelen DLG

N.v.t.

4. Plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats verwijderen van planten (Art. 8)

N.v.t.

5. Onder zich hebben en vervoeren van planten (Art. 13)

N.v.t.

6. Doden en verwonden (Art. 9)

De ontheffing is aangevraagd voor de gebruiksfase van een enkele windturbine op het terrein van een AWZI. Op basis van de uit het veldonderzoek verkregen gegevens, waarbij gewerkt is met meerdere batdetectoren (zowel postend als lopend door het terrein), blijkt dat het terrein een lage dichtheid aan vleermuizen kent. Gedurende in totaal 7 uur onderzoek onder gunstige weersomstandigheden zijn 45 waarnemingen van de gewone dwergvleermuis verricht. Dit is zeer laag te noemen, zelfs in vergelijking met intensief gebruikt open agrarisch gebied.

Op basis van voorgenoemde gegevens en overige best beschikbare kennis, is ten aanzien van de gewone dwergvleermuis een verwacht aantal van 0-1 slachtoffers per jaar bepaald. Gevolgen voor de staat van instandhouding worden hierbij, op basis van een conservatieve benadering, niet verwacht. De gewone dwergvleermuis is in ons land verreweg de meest algemene vleermuissoort. Op

basis van trendgegevens in samenhang met onder meer een groeiend aantal gebouwen en een steeds ouder wordend bosareaal, leidt het geen twijfel dat de soort in ons land in een gunstige staat van instandhouding verkeert. Dit gaat ook op voor de lokale/regionale situatie. In dit laatste geval is de relatie tussen massa-overwinteringsplaatsen annex zwerm- en voortplantingsplaatsen relevant. De in onderhavig geval relevante lokale populatie wordt geacht op circa 1.500 dieren. De 1-% mortaliteitsgrens ten opzichte van de natuurlijke sterfte ligt hierbij op circa 5 individuen (maximaal 1 slachtoffer per jaar verwacht).

Resumerend kan worden gesteld dat door de exploitatie van betreffende windturbine op het terrein van de AWZI voorzienbare slachtoffers onder de gewone dwergvleermuis vallen. Er is zodoende **wel** sprake van doden en verwonden en daar is zodoende terecht ontheffing voor aangevraagd. Dit in de orde grootte van 0-1 slachtoffers per jaar. Dit aantal is van dien aard dat er lokaal geen invloed op de gunstige staat van instandhouding wordt verwacht.

U stelt geen specifieke mitigerende maatregelen voor ten aanzien van de gewone dwergvleermuis. U acht het maximale effect van eventuele mitigerende maatregelen (zoals een stilstandvoorziening) verwaarloosbaar klein en bovendien in onderhavig geval onredelijk bezwarend gezien het aantal verwachte slachtoffers. DLG is hiermee akkoord. Er is in onderhavig geval in alle redelijkheid geen maatregel denkbaar die het risico op (voorzienbare) aanvaarslachtoffers geheel kan wegnemen. Daarbij komt dat voor een locatie is gekozen die voor vleermuizen per saldo weinig interessant is (op basis van de waargenomen aantallen). Ook dit is in wezen als een mitigerende maatregel aan te merken.

NB. In onderhavig geval is wel een monitoringsverplichting (gezien de lange ontheffingsperiode) wenselijk, echter is het DLG onduidelijk in hoeverre dit thans ook onredelijk bezwarend zou zijn. Het verzoek is aan RVO daar (op juridische dan wel politieke gronden) een standpunt in te nemen (zie ook bijlage en aanbeveling nr. 2).

7. Vangen en vervoeren van dieren (Art. 9 + 13)

Niet aangevraagd en niet van toepassing; er worden geen dieren gevangen en vervoert.

8. Opzettelijk verontrusten (Art. 10)

N.v.t. het doel van het project is ook **niet** het opzettelijk verontrusten van de soort.

9. Beschadigen, vernielen, verstoren, uithalen en wegnemen van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (Art. 11)

Niet aangevraagd en niet van toepassing; er worden door het projectvoornemen geen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen aangetast.

10. Zoeken, rapen, uit nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren (Art. 12)

N.v.t.

Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving
Tilburg

Datum

11. Andere bevredigende oplossing (voor soorten van tabel 3 en vogels)

Het plaatsen van windturbines zal volgens u in Nederland op alle locaties leiden tot verstoring, doden en/of verwonden van beschermde diersoorten, veelal onder vogels en/of vleermuizen. Dit gezien het brede voorkomen van soorten, zoals ook blijkt uit de Nationale Windmolenrisicokaart van Vogelbescherming Nederland. De keuze voor onderhavige windmolen op het terrein van het AWZI is verder gebaseerd op:

- De locatie is gelegen op een industrieterrein, parallel aan de snelweg A16, waardoor het gebied reeds verstoord is en zeer geringe ecologische waarde heeft;
- Ten behoeve van de aanleg van de windturbine hoeven in onderhavig geval geen bomen te worden gekapt en/of sloten te worden gedempt. De ruimtelijke ingreep van de realisatie van de windmolen en de ecologische effecten die dit met zich meebrengt zijn beperkt;
- Alternatieve locaties zijn overwogen in de MER waarbij ook ecologische aspecten een belangrijke rol hebben gespeeld.

DLG acht het voorgenoemde voldoende onderbouwd en is van mening dat voor een voldoende bevredigende oplossing is gekozen.

12. Zorgvuldig handelen

Zoals ook onder punt 2 vermeld, worden er geen specifieke mitigerende maatregelen genomen ten aanzien van de gewone dwergvleermuis. Alhoewel het risico op voorzienbare slachtoffers onder deze soort niet valt uit te sluiten, gaat het 'slechts' om 0-1 slachtoffers op jaarbasis en tevens om slechts één windturbine. Daarom wordt het maximale effect van eventuele mitigerende maatregelen (zoals een stilstandvoorziening) door de aanvrager verwaarloosbaar klein en bovendien in onderhavig geval onredelijk bezwarend geacht.

DLG is hiermee akkoord. Er is in onderhavig geval in alle redelijkheid geen maatregel denkbaar die het risico op (voorzienbare) aanvaarslachtoffers geheel kan wegnemen. Daarbij komt dat voor een locatie is gekozen die voor vleermuizen per saldo weinig interessant is (op basis van de waargenomen aantallen). Ook dit is in wezen als een mitigerende maatregel aan te merken.

13. Eventuele andere ecologische effecten dan in de aanvraag wordt voorzien

Zie bijlage (e-mail)

14. Belang b: Flora en fauna

Het geldende belang Bescherming Flora en Fauna is **niet** aangevraagd.

**Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving**
Tilburg

Datum

DIENST LANDELIJK GEBIED

Mevr. ir.

Hoofd Productgroep Subsidies en Advisering Natuurwetgeving

Gebiedsmanager

Bijlage I: Voorwaarden, beperkingen en aanbevelingen

**Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving
Tilburg**

Voorwaarden en beperkingen

Datum

1. De (gebruiks)onthefing van de verbodsbepalingen is alleen aangevraagd voor de periode vanaf 01 januari 2015 tot en met 01 januari 2040.
2. De ontheffing is alleen aangevraagd voor de gewone dwergvleermuis.
3. De ontheffing is alleen aangevraagd voor de beschreven werkzaamheden in het voorgestelde plangebied, zie respectievelijk paragraaf 2.1 (bladzijde 3) en figuur 2 als opgenomen op bladzijde 4 van het bij de ontheffingsaanvraag aangeleverde Activiteitenplan (Janssen, 2014).

Aanbevelingen

1. U wordt erop gewezen dat in het bij de aanvraag gevoegde natuurwaardenonderzoek melding wordt gemaakt van de aanwezigheid van de ruige dwergvleermuis in het plangebied. U heeft er echter voor gekozen om voor deze soort geen ontheffing aan te vragen (er zou slechts sprake zijn van incidentele, niet voorzienbare slachtoffers). U wordt, wellicht ten overvloede, erop gewezen dat u, wanneer u bij de exploitatie van de windturbine alsnog (andere) verbodsbepalingen ten aanzien van deze soort (of andere soorten) dreigt te overtreden, alsnog ontheffing voor deze verboden en/of soort(en) dient aan te vragen.
2. U stelt geen specifieke mitigerende maatregelen voor ten aanzien van de gewone dwergvleermuis. Er is in onderhavig geval op basis van de huidige inzichten in alle redelijkheid geen maatregel denkbaar (alook noodzaak aanwezig) die het risico op (voorzienbare) aanvaarslachtoffers onder deze soort geheel kan wegnemen. Desalniettemin kan dit in de toekomst wellicht wijzigen. Aangezien de turbine een technische levensduur heeft van minimaal 20-25 jaar, doet u er dan ook goed aan de ontwikkelingen op dit vlak in de gaten te houden en zondig toe te passen indien dit redelijkerwijs mogelijk is (alook indien de toekomstige (ecologische) omstandigheden dit verlangen).

Bijlage

Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving
Tilburg

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 2 december 2014 11:10
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Ontheffingstermijn windmolenparken

Datum

Ok, ik hoor het wel.

Overigens zie ik hier parallellen met generieke ontheffingen. Ook daarbij wordt voor een langere tijd een besluit afgegeven en is er een monitoringsverplichting.

Idealiter zou het wenselijk zijn dat ook (standaard) bij gebruiksontheffingen voor windmolens te eisen. 25 jaar is een lange tijd..

Groeten,

[REDACTED]

Met vriendelijke groet,

Ing. [REDACTED]
Medewerker Subsidies & Advisering Natuurwetgeving
Aanwezig ma t/m do

Dienst Landelijk Gebied
Ministerie van Economische Zaken
Prof. Cobbenhagenlaan 125 | Postbus 1283 | 5004 BG | Tilburg
T: [REDACTED]
E: [REDACTED]
I: www.dienstlandelijkgebied.nl
www.rijksoverheid.nl/ministeries/ez

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 1 december 2014 16:19
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Ontheffingstermijn windmolenparken

Hoi [REDACTED]

Goeie vraag; ik ga hier intern naar kijken met [REDACTED] en [REDACTED] en kom hier op terug.

Groet

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 1 december 2014 15:20
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Ontheffingstermijn windmolenparken

Hoi [REDACTED]

Ik heb een vraagje voor je over de ontheffingstermijn voor windparken.

Datum

Er worden thans besluiten afgegeven (o.a. Noordoostpolder) voor de duur van 25 jaar (exploitatiefase). Veelal is daar monitoring aan gekoppeld vanwege ook de noodzaak voor het toepassen van een stilstandvoorziening of iets dergelijks. Nu wil het geval dat ik een aanvraag in behandeling heb waarbij ze slechts één windturbine exploiteren (de realisatie heeft geen negatieve gevolgen). De aanvraag ziet toe op de gewone dwergvleermuis, ten aanzien waarvan per jaar maximaal één slachtoffer wordt verwacht (geen risico gsvi). Gezien de huidige omstandigheden en aantallen dieren (en laag aanvaringsrisico) wordt het door de aanvrager onredelijk bezwarend geacht mitigerende maatregelen te treffen (zoals een stilstandvoorziening), het maximale effect hiervan zou verwaarloosbaar klein zijn. Ik kan me daar wel in vinden.

Desalniettemin wordt ontheffing aangevraagd voor de duur van 25 jaar en waarschijnlijk, gezien de eerdere afgegeven besluiten, zal een dergelijke termijn kennelijk geen beletsel zijn voor ontheffingverlening. Waar je dan wel tegenaan loopt is de houdbaarheid van de gegevens. Over 5-10 jaar kan de situatie wel eens heel anders zijn (en zou de turbine in theorie als gehaktmolen kunnen fungeren). In het geval van mijn project lijkt nu nog niet zoveel aan de hand te zijn maar wat kunnen we van de initiatiefnemer in onderhavig geval eisen? Alsnog monitoring/actualisatie van de gegevens opleggen bv eens in de vijf jaar met terugkoppeling naar het bevoegd gezag? Is dit niet onredelijk verzwarend voor dit project (is wel een aanzienlijke kostenpost)? Leggen we de verantwoordelijkheid hiervoor bij de initiatiefnemer neer dan zal er weinig gebeuren ben ik bang..

Kortom, wat is redelijk in dit geval?

Ik hoor graag je gedachten hierbij.

Alvast bedankt.

Groeten,

[REDACTED]

Met vriendelijke groet,

Ing. [REDACTED]
Medewerker Subsidies & Advisering Natuurwetgeving
Aanwezig ma t/m do

Dienst Landelijk Gebied
Ministerie van Economische Zaken
Prof. Cobbenhagenlaan 125 | Postbus 1283 | 5004 BG | Tilburg
T: [REDACTED]
E: [REDACTED]
I: www.dienstlandelijkgebied.nl
www.rijksoverheid.nl/ministeries/ez

